

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 όσον αφορά ένα ειδικό μέτρο για την παροχή έκτακτης προσωρινής στήριξης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) με σκοπό την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία»

[COM(2022) 242 final — 2022/0166 (COD)]

(2022/C 365/11)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Αιτήσεις γνωμοδότησης	Συμβούλιο, 25.5.2022 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 6.6.2022
Νομική βάση	Άρθρα 42, 43 παράγραφος 3 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Εγκρίθηκε από την ολομέλεια	16.6.2022
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	570
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	188/0/3

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει μείζονα αρνητικό αντίκτυπο στον γεωργικό και στον αγροδιατροφικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ επικροτεί το νέο πρόσθετο μέτρο ενίσχυσης που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το μέτρο αυτό είναι απολύτως αναγκαίο και καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να το εγκρίνουν επειγόντως.

1.2. Ο πόλεμος στην Ουκρανία καταδεικνύει τον γεωστρατηγικό χαρακτήρα του αγροδιατροφικού τομέα και την ανάγκη διασφάλισης της επισιτιστικής ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, τα μέτρα για τη στήριξη των ταμειακών ροών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των ΜΜΕ γεωργικών προϊόντων διατροφής είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διασφάλιση της οικονομικής τους επιβίωσης κατά τη διάρκεια αυτής της νέας περιόδου κρίσης η οποία διαδέχθηκε εκείνη της πανδημίας COVID-19.

1.3. Ωστόσο, ο προϋπολογισμός του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) καλύπτει ήδη τις υφιστάμενες ανάγκες χρηματοδότησης και τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις. Δεν πρέπει να προορίζεται για τη χρηματοδότηση μέτρων έκτακτης ανάγκης. Επιπλέον, δεδομένου ότι ορισμένες χώρες της Ένωσης έχουν ήδη εξαντλήσει τα κεφάλαιά τους στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ ή τα έχουν δεσμεύσει, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να καθορίσει μια νέα πηγή χρηματοδότησης, εκτός του προϋπολογισμού της ΚΓΠ, ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή αυτού του μέτρου χωρίς να περιορισθούν τα κονδύλια του ΕΓΤΑΑ τα προσεχή έτη.

1.4. Εξάλλου, λαμβανομένη υπόψη των εξαιρετικών περιστάσεων της κατάστασης και της ανάγκης ταχείας αντίδρασης, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να συντομεύσει την προθεσμία για την καταβολή των ενισχύσεων και να απλουστεύσει τα κριτήρια επιλεξιμότητας των δικαιούχων.

2. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση του κανονισμού αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽¹⁾, που αφορά το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), με την προσθήκη ενός νέου άρθρου 39γ με τίτλο: «Έκτακτη προσωρινή στήριξη σε γεωργούς και ΜΜΕ που πλήττονται ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία».

2.2. Το προτεινόμενο μέτρο θα παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να καταβάλουν, πριν από τις 15 Οκτωβρίου 2023, ένα εφάπαξ ποσό σε γεωργούς και επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες ρευστότητας και ταμειακής ροής λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και της επακόλουθης αύξησης του κόστους των εισροών (ενέργεια, λιπάσματα και ζωοτροφές).

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 487).

2.3. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει ότι η εν λόγω έκτακτη χρηματοδοτική στήριξη προορίζεται για τους γεωργούς και τις ΜΜΕ που ασκούν μία τουλάχιστον από τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- κυκλική οικονομία,
- διαχείριση των θρεπτικών συστατικών,
- αποδοτική χρήση των πόρων,
- μεθόδους παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον και το κλίμα.

2.4. Το ανώτατο ποσό της προβλεπόμενης ενίσχυσης δεν υπερβαίνει τα 15 000 ευρώ ανά γεωργό και τα 100 000 ευρώ ανά ΜΜΕ.

2.5. Τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν διαθέσιμα κονδύλια ύψους έως και 5 % του προϋπολογισμού τους για το ΕΓΤΑΑ για τα έτη 2021-2022, όπερ συνεπάγεται δυνητικό προϋπολογισμό ύψους 1,4 δισεκατ. ευρώ για την Ένωση.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Ο πόλεμος στην Ουκρανία επιδείνωσε σημαντικά την κατάσταση στις αγορές βασικών γεωργικών προϊόντων, οι οποίες αντιμετώπιζαν δυσκολίες ήδη πριν από τη ρωσική εισβολή. Ως εκ τούτου, οι τιμές των κύριων γεωργικών εισροών διπλασιάστηκαν ή και τριπλασιάστηκαν σε σύγκριση με το επίπεδο τους πριν από ένα ή δύο χρόνια. Η κατάσταση αυτή έρχεται να προστεθεί στις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19.

3.2. Στην ανακοίνωσή της της 23ης Μαρτίου 2022, η Επιτροπή παρουσίασε ήδη εξαιρετικές πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων τροφίμων. Ωστόσο, η τρέχουσα κατάσταση είναι άνευ προηγουμένου και επιτάσσει τη λήψη πρόσθετων μέτρων.

3.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί λοιπόν την πρόταση της Επιτροπής, η οποία θα μπορούσε, εν μέρει, να διευκολύνει τις ταμειακές ροές των γεωργών και των ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

3.4. Η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί μια ευπρόσδεκτη συμπληρωματική απάντηση για την ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας της ΕΕ και την αντιμετώπιση της άνευ προηγουμένου αύξησης του κόστους των εισροών.

3.5. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στηρίζει το προτεινόμενο μέτρο και φρονεί ότι είναι πολύ σημαντικό να εγκριθεί αυτό από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα το συντομότερο δυνατόν.

3.6. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τον προβληματισμό της και σπεύδει να προειδοποιήσει την Επιτροπή σχετικά με την πηγή χρηματοδότησης του μέτρου, το χρονοδιάγραμμα των πληρωμών, καθώς και τα κριτήρια επιλεξιμότητας και τον κίνδυνο υπερβολικού διοικητικού φόρτου για τους δικαιούχους.

Πηγή χρηματοδότησης

3.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το ΕΓΤΑΑ⁽²⁾, δεύτερος πυλώνας της κοινής γεωργικής πολιτικής, αποτελεί το κύριο χρηματοδοτικό μέσο για την αγροτική ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, συμβάλλει σημαντικά στην οικολογική μετάβαση των εδαφών και του γεωργικού τομέα, αυξάνοντας την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, προάγοντας την καινοτομία και στηρίζοντας την ανταγωνιστικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

3.8. Συνεπώς αποστολή του ΕΓΤΑΑ είναι να ανταποκριθεί μακροπρόθεσμα στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές. Ειδικότερα, θα πρέπει να καταστήσει δυνατή την επίτευξη, έως το 2040, των αναπτυξιακών στόχων που έθεσε η Επιτροπή στις 30 Ιουνίου 2021, στο πλαίσιο του μακροπρόθεσμου οράματος για τις αγροτικές περιοχές⁽³⁾.

3.9. Το ΕΓΤΑΑ, αλλά και η ΚΙΠ στο σύνολό της, δεν θα πρέπει να θεωρούνται πρόσθετη πηγή χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Ο προϋπολογισμός του ΕΓΤΑΑ καλύπτει ήδη τις υφιστάμενες χρηματοδοτικές ανάγκες και τις προς τήρηση δεσμεύσεις.

3.10. Ελλείψει ποσοτικού προσδιορισμού των πιστώσεων του προϋπολογισμού και των διαθέσιμων πόρων, το συνολικό ποσό των ενισχύσεων που θα μπορούν πράγματι να καταβληθούν στους δικαιούχους είναι επίσης άκρως υποθετικό.

3.11. Επομένως, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υπολογίσει επακριβώς τα κονδύλια που θα είναι πράγματι διαθέσιμα, καθώς και να εξετάσει και άλλες πηγές χρηματοδότησης που δεν θα επηρεάσουν το φιλόδοξο πνεύμα και την επίτευξη των στόχων του ΕΓΤΑΑ.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ΚΙΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020» (ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 116).

⁽³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ – Προς ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040».

Χρονοδιάγραμμα των πληρωμών

3.12. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει μια πληρωμή στους δικαιούχους του μέτρου πριν από τις 15 Οκτωβρίου 2023. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τον προβληματισμό της σχετικά με την καθυστέρηση των πληρωμών αυτών, δεδομένης της αβέβαιης κατάστασης που επικρατεί σήμερα αναφορικά με τα εισοδήματα των γεωργών και των παραγωγών στην αγροδιατροφική αλυσίδα.

3.13. Οι εν λόγω επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ήδη πλείστες ταμειακές δυσκολίες. Πολλοί γεωργοί χρειάζονται άμεσα χρηματοδοτική στήριξη προκειμένου να διατηρήσουν τις δραστηριότητές τους. Ενδεχόμενη καταβολή της έκτακτης βοήθειας στα τέλη του 2023 δεν συνάδει προς τον επείγοντα χαρακτήρα της κατάστασης.

3.14. Ως εκ τούτου, το χρονοδιάγραμμα καταβολής των ενισχύσεων θα πρέπει να συντομευθεί όσο το δυνατόν περισσότερο, ώστε να παρασχεθούν στους γεωργούς και στις ΜΜΕ τα μέσα για να αντιμετωπίσουν την τρέχουσα αύξηση του κόστους παραγωγής.

Κριτήρια επιλεξιμότητας των δικαιούχων

3.15. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η προβλεπόμενη από την Επιτροπή χρηματοδοτική στήριξη προορίζεται κυρίως για τους γεωργούς και τις ΜΜΕ που πλήττονται περισσότερο, βάσει κριτηρίων επιλογής τα οποία θα πρέπει να είναι αντικειμενικά και να μην εισάγουν διακρίσεις.

3.16. Η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει εξάλλου τη χορήγηση ενισχύσεων μόνο σε δικαιούχους των οποίων οι δραστηριότητες προωθούν την κυκλική οικονομία, αποβλέπουν στη διαχείριση των θρεπτικών στοιχείων, στοχεύουν στην αποδοτική χρήση των πόρων ή ακόμη χρησιμοποιούν φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους παραγωγής.

3.17. Αυτά τα πρόσθετα κριτήρια θα υπονομεύσουν ενδεχομένως τον κύριο στόχο του μέτρου, ο οποίος έγκειται καταρχάς στο να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις και οι γεωργοί που επλήγησαν από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Επιπλέον, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής θεωρούν ότι τα ως άνω κριτήρια θα καταστήσουν ακόμη πιο περίπλοκες τις αιτήσεις ενίσχυσης που θα πρέπει να υποβάλουν οι δικαιούχοι.

3.18. Αντιθέτως, τα κριτήρια επιλεξιμότητας για έκτακτη ενίσχυση θα πρέπει να απλουστευθούν προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν διοικητικός φόρτος που θα απέτρεπε δυνητικούς δικαιούχους από την υποβολή αίτησης στις αρμόδιες αρχές.

3.19. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι γεωργοί που λαμβάνουν ήδη άμεσες ενισχύσεις της ΚΓΠ και οι οποίοι πλήττονται από τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία θα πρέπει να είναι αυτομάτως επιλέξιμοι για έκτακτη ενίσχυση χρηματοδοτούμενη από το ΕΓΤΑΑ.

3.20. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η έκτακτη ενίσχυση που προτείνει η Επιτροπή θα συνάδει με τους στόχους περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής βιωσιμότητας τους οποίους επιδιώκει η νέα ΚΓΠ. Ταυτόχρονα, το σύστημα αυτό θα απέτρεπε την προσθήκη νέων κριτηρίων, κάτι που θα δημιουργούσε σύγχυση και θα καθιστούσε πολύπλοκη τη σχετική διαδικασία. Ο επείγων χαρακτήρας της κατάστασης καθιστά αναγκαία την εφαρμογή ενός ρεαλιστικού μέτρου αλληλεγγύης προς τις επιχειρήσεις και τους γεωργούς που πλήττονται περισσότερο (υψηλότερο κόστος παραγωγής ή κατάρρευση των αγορών). Η στήριξη ορισμένων βιώσιμων πρακτικών, όπως η στήριξη της κυκλικής οικονομίας, θα πρέπει καταρχάς να προωθηθεί με ειδικά, ανθεκτικά στις μελλοντικές εξελίξεις μέσα.

Βρυξέλλες, 16 Ιουνίου 2022.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG